

THỰC TRẠNG THÍCH ỨNG CỦA SINH VIÊN KHOA SƯ PHẠM KỸ THUẬT ĐỐI VỚI VIỆC HỌC TẬP BẰNG PHƯƠNG PHÁP THẢO LUẬN NHÓM

Đặng Thị Vân - Nguyễn Thị Ngọc Thuý - Đỗ Thị Vĩnh Hằng
Trường Đại học Nông nghiệp I.

1. Đặt vấn đề

Ngày nay, để góp phần nâng cao chất lượng dạy học, đặc biệt là hiệu quả hoạt động học tập của sinh viên, thì việc đổi mới phương pháp dạy học là cần thiết. Một trong những phương pháp dạy học mới là phương pháp thảo luận nhóm đang được một số giảng viên thử nghiệm áp dụng tại Trường Đại học Nông nghiệp I (ĐHNNI). Việc đổi mới phương pháp dạy học có đạt hiệu quả hay không, kết quả học tập bằng phương pháp này thế nào, phần lớn do tính tích cực học tập và sự thích ứng với phương pháp đó của sinh viên.

Trong vài năm gần đây, phương pháp dạy học bằng thảo luận nhóm đã được áp dụng đối với một số môn ở sinh viên K45, K46, K47 và K48 khoa Sư phạm kỹ thuật (SPKT) Trường ĐHNNI. Vậy sinh viên khoa SPKT đã thích ứng với phương pháp thảo luận nhóm như thế nào ? Những nguyên nhân cơ bản nào dẫn đến sự thích ứng đó ? Đó là vấn đề chúng tôi quan tâm trong nghiên cứu này.

2. Đối tượng, khách thể và phương pháp nghiên cứu

Trong phạm vi đề tài này, chúng tôi nghiên cứu thực trạng thích ứng của sinh viên K45 và K46 khoa SPKT với việc học tập bằng phương pháp thảo luận nhóm. Trên cơ sở đó đưa ra một số đề xuất khi sử dụng phương pháp này cho sinh viên các khoá sau đạt hiệu quả hơn và giúp sinh viên nhanh chóng thích nghi với phương pháp dạy học tích cực này.

Chúng tôi tiến hành điều tra 122 sinh viên khoa SPKT, trong đó có 69 sinh viên K45 và 53 sinh viên K46.

Các phương pháp đã được sử dụng trong nghiên cứu là: phương pháp nghiên cứu văn bản, phương pháp điều tra bằng bảng hỏi - đây là phương pháp chủ yếu nhằm làm rõ thực trạng về sự thích ứng của sinh viên đối với việc học tập bằng thảo luận nhóm. Ngoài ra, chúng tôi tiến hành trao đổi, phỏng vấn nhằm thu thập thông tin trực tiếp từ sinh viên, hỗ trợ cho kết quả của phiếu điều tra; phương pháp thống kê toán học nhằm lượng hoá những biểu hiện định tính qua điều tra về nội dung nghiên cứu.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Nhận thức của sinh viên về phương pháp thảo luận nhóm

3.1.1. Nhận thức về tính chất của phương pháp thảo luận nhóm

Kết quả điều tra cho thấy sinh viên có những nhận xét sau về tính chất của phương pháp thảo luận nhóm:

Phức tạp: 29.51%; Bình thường: 64.75%; Không phức tạp: 5.74%.

Những sinh viên đánh giá “bình thường” cho biết: học bằng phương pháp thảo luận nhóm có khó khăn, phức tạp, tuy nhiên không thường xuyên như vậy. Chẳng hạn các bạn cho rằng: “Trong các khâu của thảo luận nhóm, khâu chuẩn bị để trình bày trước lớp là một vấn đề thực sự phức tạp, nhưng khâu nghiên cứu tài liệu lại quen thuộc nên thấy bình thường”. Đánh giá “phức tạp” trên quan điểm của mình, các sinh viên lý giải rất khác nhau. Có sinh viên cho rằng: “Thảo luận nhóm có quá nhiều công đoạn, trong khi đó với phương pháp truyền thống không cần phải mất quá nhiều thời gian như vậy”; hoặc “Nhóm thảo luận đông, khó thống nhất ý kiến, đôi khi phải chấp nhận cả những ý kiến mà bản thân không thấy thoải mái”... Những sinh viên nhận định “không phức tạp” thường là những sinh viên năng động và có kết quả học tập tương đối tốt, họ thích ứng nhanh với sự thay đổi cách học, thậm chí họ còn thấy ý nghĩa thiết thực của phương pháp đối với việc học tập của họ.

3.1.2. Đánh giá về hiệu quả của việc học tập bằng phương pháp thảo luận nhóm

Qua kết quả điều tra tự đánh giá của sinh viên về hiệu quả của phương pháp thảo luận nhóm, chúng tôi thấy kiến thức và kỹ năng học tập của sinh viên có phần tăng lên. Cụ thể:

** Về kiến thức:*

Chúng tôi đưa ra tiêu chí đánh giá hiệu quả tăng về kiến thức với các mức độ được quy định số điểm tương ứng và tính điểm trung bình (ĐTB):

Rất nhiều (5đ); Nhiều (4đ); Trung bình (3đ); Ít (2đ); Rất ít (1đ); Không thu được gì (0đ).

Kết quả thu được hiệu quả về kiến thức như sau:

- *Bổ sung kiến thức thực tế với ĐTB = 3.22*
- *Cung cấp kiến thức mới với ĐTB = 3.07*
- *Củng cố kiến thức cũ với ĐTB = 3.02*
- *Gợi mở kiến thức liên quan với ĐTB = 2.73.*

Nhìn chung, hiệu quả về kiến thức sinh viên thu được không đồng đều, có những mảng kiến thức sinh viên lĩnh hội được tương đối tốt, nhưng cũng có những kiến thức khác sinh viên thu được chưa cao. Hiệu quả về kiến thức khi học bằng phương pháp thảo luận nhóm mặc dù đã có chiều hướng tích cực nhưng chưa rõ ràng và nổi bật.

** Về kỹ năng học tập:*

Chúng tôi đưa ra tiêu chí đánh giá hiệu quả về kỹ năng học tập với các mức độ được quy định số điểm tương ứng và tính ĐTB:

Tăng nhiều (2đ); Tăng ít (1đ); Không tăng (0đ); Giảm (-1đ).

Kết quả thu được hiệu quả về kỹ năng học tập như sau:

- *Kỹ năng "Đọc và nghiên cứu tài liệu" với ĐTB = 1.01*
- *Kỹ năng "Thuyết trình" với ĐTB = 0.68*
- *Kỹ năng "Sử dụng ngôn ngữ" với ĐTB = 0.69*
- *Kỹ năng "Đánh giá, nhận xét" với ĐTB = 0.63.*

Như vậy, phương pháp thảo luận nhóm đã làm biến đổi tích cực kỹ năng học tập của sinh viên, song thể hiện chưa rõ rệt, mới chỉ dừng ở bước đầu của sự chuyển biến.

3.1.3. Nhận thức của sinh viên về yêu cầu của phương pháp thảo luận nhóm

Chúng tôi tiến hành điều tra nhận thức của sinh viên về yêu cầu của phương pháp thảo luận nhóm với hai mức độ đánh giá "*đúng hoàn toàn*" được 2 điểm, "*chưa đúng hoàn toàn*" được 1 điểm và được tính theo ĐTB.

Kết quả điều tra thu được như sau:

- *"Cần phát huy tinh thần độc lập sáng tạo của bản thân" với ĐTB = 1.74*

- "*Cần phải có kiến thức môn học sâu rộng*" với ĐTB = 1.46
- "*Phải có sự hướng dẫn cụ thể của giáo viên*" với ĐTB = 1.42
- "*Nắm vững cách sử dụng phương pháp*" với ĐTB = 1.28.

ĐTB chung cho nhận thức về yêu cầu khi sử dụng phương pháp thảo luận nhóm đạt 1.48. Điều này cho phép chúng tôi bước đầu khẳng định sinh viên khoa SPKT nhận thức rõ ràng, đầy đủ về những yêu cầu cần thiết khi học bằng phương pháp thảo luận nhóm. Thực trạng nhận thức đó phần nào ảnh hưởng đến hiệu quả học tập của sinh viên bằng phương pháp này.

3.2. Thái độ của sinh viên với phương pháp thảo luận nhóm

Kết quả điều tra thu được như sau:

Thích (2đ) : 20,49%; Bình thường (1đ) : 68,85%; Không thích (0đ) : 10,66%.

ĐTB chỉ đạt 1.1 và tỷ lệ % ở từng mức độ nêu trên cho thấy số sinh viên yêu thích phương pháp thảo luận nhóm chưa nhiều, họ chưa hình thành thái độ tích cực khi học tập bằng phương pháp này. Qua phỏng vấn, có thể thấy rằng với một số sinh viên thích phương pháp này là do họ thực sự nhận thấy hiệu quả của phương pháp đối với bản thân. Một sinh viên cho biết: "*Tôi thích phương pháp thảo luận nhóm bởi vì tôi học được nhiều ở trên lớp, về nhà ít phải học hơn và khi thi chỉ cần nhớ lại những gì đã học*". Còn một số sinh viên có thái độ không rõ ràng hoặc không thích phương pháp thảo luận nhóm biện minh là: ngoài phần kiến thức của nhóm, các bạn không nắm bắt được kiến thức của những nhóm khác, nếu có thì không đáng kể. Có sinh viên thẳng thắn nhìn nhận "*Do bản thân lười, không đọc trước tài liệu ở nhà, đến lớp chỉ nghe mọi người nói nên không hiểu và không thích*".

Qua kết quả điều tra, chúng tôi thấy rằng, bên cạnh một số sinh viên đã hình thành cho bản thân thái độ học tập tích cực, song vẫn còn khá nhiều sinh viên thờ ơ, chưa thực sự có thái độ học tập tích cực.

3.3. Thái độ tích cực của sinh viên khi học tập bằng phương pháp thảo luận nhóm

Tích cực (3đ) : 21.31%; Bình thường (2đ) : 55.74%; Chưa tích cực (1đ) : 22.95%.

Kết quả điều tra về tính tích cực học tập của sinh viên với ĐTB đạt 1.98 (tối đa 3 điểm) cho thấy sinh viên khoa SPKT chưa bộc lộ rõ ràng tính tích cực của bản thân khi tham gia học tập bằng phương pháp thảo luận nhóm. Qua quan sát cũng như kết quả học tập, chúng tôi thấy nhiều sinh viên mới chỉ dừng lại ở việc chuyên cần lắng nghe và ghi chép các ý kiến của thành viên trong

nhóm mà chưa kết hợp được với việc nhận xét, đánh giá hay tổng hợp vấn đề, chưa chủ động bày tỏ quan điểm, chính kiến về nội dung thảo luận, chưa có những tranh trở, những sáng kiến khi tham gia thảo luận...

3.4. Nguyên nhân của thực trạng

Trong quá trình học tập bằng phương pháp thảo luận nhóm, sinh viên gặp không ít khó khăn, trong đó phần nhiều xuất phát từ nhận thức chưa đầy đủ, thái độ, hành động học tập chưa thực sự tích cực, chủ động. Kết quả điều tra cụ thể như sau:

- Kiến thức môn học hạn chế: 51.09%
- Thiếu tài liệu : 40.98%
- Chưa hiểu sâu về phương pháp : 24.59%
- Không bao giờ chuẩn bị trước : 17.21%
- Không thích phương pháp này : 17.21%
- Phương pháp thảo luận nhóm là một phương pháp khó khăn, phức tạp: 13.11%
- Không quan tâm, phó thác cho thành viên khác trong nhóm : 8.20%.

4. Kết luận và đề xuất

4.1. Kết luận

Qua tìm hiểu về nhận thức, thái độ, hành động của sinh viên, chúng tôi nhận thấy sinh viên khoa SPKT đã bước đầu thích ứng với việc học tập bằng phương pháp thảo luận nhóm, song còn ở mức chưa cao. Nhiều sinh viên còn chưa tích cực tham gia khi học tập bằng phương pháp này. Một phần, đây là phương pháp mới chưa được áp dụng phổ biến; song nguyên nhân cơ bản là nhiều sinh viên chưa xác định đúng đắn nhiệm vụ học tập của bản thân, đôi khi còn thụ động trong học tập.

4.2. Đề xuất

Về phía sinh viên: Để có thể thích ứng nhanh và ở mức độ cao hơn khi học bằng phương pháp thảo luận nhóm, sinh viên cần nắm vững hơn nữa những yêu cầu của phương pháp, giành thêm thời gian ở nhà để nghiên cứu về nội dung cần thảo luận, tích cực hơn nữa trong quá trình thảo luận...

Về phía giáo viên: Cần áp dụng phương pháp thảo luận nhóm với nhiều môn học. Tuy nhiên, với những nội dung quá khó hay phức tạp, giáo viên nên kết hợp hài hoà với các phương pháp khác; nên giao chủ đề thảo luận cho sinh viên về nhà nghiên cứu trước; trong quá trình thảo luận, giáo viên chú ý định

hướng về nội dung cho sinh viên; sau mỗi vấn đề giáo viên có thể gọi sinh viên hoặc tự mình thu tóm nội dung cơ bản để kiến thức được khái quát và hệ thống. Gọi bất kỳ thành viên trong nhóm thảo luận lên trình bày nội dung thảo luận của nhóm để hình thành ý thức tự giác cũng như hành động tích cực của từng sinh viên. Giáo viên nên có các hình thức thưởng - phạt đối với từng nhóm thảo luận để khích lệ hoặc khắc phục hạn chế trong học tập của sinh viên nói chung và học tập bằng phương pháp thảo luận nhóm nói riêng.